

ЕВОЛЮЦІЯ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА ТРАКТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Нусінов В.Я., Шура Н.О.

Криворізький національний університет

Досліджено еволюцію наукових поглядів на трактування економічного потенціалу підприємства. Доведено, що немає єдиного підходу у формулюванні економічного потенціалу підприємства. Обґрунтовано 8 наукових підходів до трактування економічного потенціалу: класичний, виробничий, ресурсний, стратегічний, ресурсно-виробничий, ресурсно-стратегічний, виробничо-стратегічний та ресурсно-виробничо-стратегічний. Сформовано дві складові економічного потенціалу, які можуть служити основою для формулювання його визначення: ресурсно-виробнича і ринкова. Обґрунтовано доцільність більш глибокого дослідження ринкової складової економічного потенціалу.

Ключові слова: економічний потенціал, ресурси, виробництво, стратегія, ринок, виробнича потужність.

Постановка проблеми. Дослідження питань теорії і практики формування та оцінки економічного потенціалу господарюючих суб'єктів передбачає необхідність звернення до теоретичних основ досліджуваної категорії, більш змістовне розкриття якої обумовлює важливість, по-перше, дослідження питань сутності економічного потенціалу як економічної категорії, а також його класифікації на окремі види потенціалів, по-друге, структуризації існуючих методик оцінки економічного потенціалу з метою виявлення можливостей їх удосконалення та доповнення, а по-третє, застосування даної категорії, як оціночної, в контексті діяльності підприємств корпоративного типу. Таке початкове коло питань може бути окреслене щодо цілеспрямованого пошуку методів та інструментів формування та оцінки економічного потенціалу на вітчизняних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням визначення теоретичної сутності економічного потенціалу присвячено праці багатьох науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних. Серед них можна назвати: Анчишкін А.І., Балацький О.Ф., Войнаренко М.П., Донець Ю.Ю., Євдокімов Ф.І., Живолуга О., Краснокутська Н.С., Крихівська Н.О., Лагун М.І., Лапін Є.В., Марушков Р.В., Нужний К.М., Осауленко О.Г., Рєпіна І.М., Сабадирьова А.Л., Спірін В.С., Струмлілін С.Г., Фігурнов Е., Чевганова В.Я., Шевченко Д.К., Шкроміда Н.Я.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В той же час, існування великої кількості підходів до трактування економічного потенціалу вимагає пошуку уніфікації цього поняття та формування найбільш оптимального визначення, чому і присвячене дане дослідження.

Метою даної статті визначено проведення критичного аналізу еволюції наукових поглядів на трактування економічного потенціалу з метою вироблення уніфікованої стратегії по формулюванню його визначення, яке б оптимально враховувало існуючі на сьогодні наукові підходи до такого визначення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трактатування економічного потенціалу в наукових джерелах представляється різноплановим, про що свідчить велика кількість публікацій саме з особливостей трактування сутності даної категорії, в той час, як методики його оцінки вбачають-

ся науковцями більш схожими. Тому розбіжності у трактуванні вказаного поняття дозволяють послідовно та логічно підійти до систематизації існуючих підходів щодо його визначення.

Звертаючись до витоків появи даної категорії в західній практиці в кінці 70-х та на початку 80-х років ХХ ст., одразу відмічаємо існування розбіжностей в трактуванні економічного потенціалу ще в той період: від потенційно можливого випуску продукції на межі виробничих можливостей (за М. Месконом) до реального (максимально, потенційно можливого) ринкового попиту на продукцію підприємства (за Ф. Котлером). Зважаючи на те, що в перекладі з латинської «potential» означає «сила, потужність», класичне розуміння потенціалу вказаними вище науковцями вбачається логічним, адже вони обидва виходять з максимально можливого обсягу виробництва або споживання продукції. А оскільки ринкова економіка передбачає виробництво товару лише за умови упевненості в тому, що він буде проданий (реалізований), то наведені визначення можна вважати майже тотожними, але такими, що мають діаметральні позиції (виробнича та ринкова).

Загалом же, вагомим та значимим науковим праць, присвячених безпосередньо економічному потенціалу, а особливо його визначенню, в західній науці практично не знаходимо. Проте є ряд досліджень, заснованих на так званій ресурсній концепції (ефективне використання ресурсів, виробничі можливості, виробничі функції тощо), в яких між іншим вказується на важливість максимально потенційного використання ресурсів при забезпеченні максимально можливого випуску продукції. До таких праць можна віднести наукові погляди І. Ансоффа, П. Друкера, А. Дж. Стрікланда, А. Томпсона, Б. Райана. В той час, як в колишньому Радянському Союзі активне формування наукових поглядів щодо економічного потенціалу почалося саме в 70-х рр. ХХ ст. Тому більш логічно звернутися до еволюції поглядів на економічний потенціал у вітчизняній (в тому числі радянській та російській) науці. При цьому генезис даного поняття починається на макrorівні з трактування економічного потенціалу всієї країни або регіону, поступово переходячи і на межі конкретного суб'єкта господарювання.

Так, ще у 1954 р. радянський вчений С.Г. Струмлілін визначив економічний потенціал країни (її

економічну міць) як сукупну продуктивну силу праці всіх працездатних членів її суспільства [1, с. 15]. За такого підходу говоримо про можливість максимального виробництва продукції за умови врахування потужності лише трудових ресурсів, в той час як не враховуються інші види ресурсів (фінансово-інвестиційні, матеріально-технічні, нематеріальні (або інтелектуальні), земельні тощо), що вкрай недопустимо, особливо з точки зору ресурсної концепції трактування потенціалу.

Пізніше, у 1973 р. ще один радянський економіст О.І. Анчишкіна спробував сформулювати визначення виробничого потенціалу як сукупності ресурсів, їх видів, обсягу, структури, технічного рівня та якості в економіці [2, с. 13]. При цьому у вказаного автора простежується уявлення про виробничий потенціал, як загальноекономічний, в той час як нижче нами буде обґрунтовано виокремлення виробничого потенціалу лише як частини економічного.

Поява словникового визначення економічного потенціалу в найбільш повному його розумінні датована 1975 р. Тоді воно з'явилося одночасно на сторінках Великої Радянської Енциклопедії, Українському Радянському Енциклопедичному Словнику А.В. Кудрицького та в Словнику іноземних слів О.С. Мельничука.

Велика Радянська Енциклопедія визначав його як «кошти, запаси, джерела, які наявні та можуть бути мобілізовані, приведені в дію, використані для досягнення певних цілей, реалізації плану, вирішення якої-небудь задачі, можливості окремої особи, суспільства, держави в цілому» [3, с. 270]. В даному визначенні важливим вбачається фактор приведення в дію наявних та залучених ресурсів для досягнення певних результатів, що на нашу думку, є найбільш повним на той момент визначенням потенціалу, оскільки враховує латинське походження слова «потенціал» шляхом наявності фактору потужності, міці в процесі певної силової дії.

Український Радянський Енциклопедичний Словник за редакцією А.В. Кудрицького визначав потенціал в економічному розумінні як сукупність ресурсів та можливостей суспільства, які можуть бути використані для досягнення цілей його соціально-економічного розвитку [4, с. 736]. Такий підхід до визначення потенціалу можемо назвати ресурсно-стратегічним, оскільки в ньому простежується факт поєднання та ефективного використання ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

Згідно Словника іноземних слів О.С. Мельничука, економічний потенціал – це економічні можливості держави, що можуть бути використані нею для забезпечення своїх матеріальних потреб» [5, с. 541]. З таким визначенням вважаємо неможливим погодитись, оскільки потенціал ніяк не може бути ототожнений з економічними можливостями. Останні носять більш широкий та різноплановий характер, не даючи конкретної відповіді, в чому саме і яким чином втілений економічний потенціал. Крім того, потенціал може забезпечувати не тільки матеріальні, але і нематеріальні види потреб.

У 1978 р. Ю.Ю. Донець визначав виробничий потенціал підприємства як аналог його виробничої потужності, тобто максимально можливий обсяг виробництва в одиницю часу [6, с. 3].

Д.А. Черніков в 1981 р. також досліджував виробничий потенціал, визначивши його як сукупність ресурсів без урахування реальних взаємозв'язків, які складаються в процесі виробництва [7, с. 90]. На відміну від визначення О.І. Анчишкіна, даний підхід вважаємо більш примітивним, оскільки у ньому не враховується західна концепція виробничої функції та можливість заміни одних ресурсів (менш продуктивних) іншими (більш продуктивними).

Ще кілька років потому з'являються праці стосовно не тільки визначення виробничого потенціалу, але і методик його оцінки в певних галузевих напрямках. Зокрема, В.Н. Свободін, досліджуючи виробничий потенціал сільськогосподарського підприємства, визначив його як «сукупність спільно функціонуючих ресурсів, що мають здатність виробляти певний обсяг продукції» [8, с. 7]. Таким чином, науковець поєднав у цьому визначенні і ресурсну, і виробничу концепції.

Вже на більш сучасному етапі виробничо-економічний потенціал в контексті будівельної галузі досліджували Асаул А.Н., Войнаренко М.П., Князев С.Я. та Рзаєва Т.Г., визначаючи його в якості засобів, ресурсів, прихованих та невикористаних резервів, можливостей та здібностей господарюючого суб'єкта, здатних забезпечувати мету його економічного зростання і розвитку, включаючи можливості підвищення рівня конкурентоспроможності самої системи управління [9, с. 16]. Такий підхід до трактування потенціалу нами може бути охарактеризований як ресурсно-стратегічний, оскільки передбачає спрямування ресурсів підприємства для досягнення мети його діяльності на перспективу.

У 1982 р. на світ з'являється перша серйозна праця, що стосувалася саме економічного потенціалу – «Экономический потенциал развитого социализма» під редакцією Б.М. Мочалова. За твердженням вказаного автора, економічний потенціал – це «здатність підприємства здійснювати свою виробничо-господарську діяльність (виробляти продукцію, здійснювати капітальне будівництво, перевозити вантажі, надавати послуги населенню і т.п.)» [10, с. 7]. На нашу думку, вказаний автор при формуванні визначення виходив з умовної тотожності понять «здатність»-«потужність». В такому розумінні підприємство максимально виробляє саме стільки продукції, скільки воно може (здатне) виробляти в межах своїх виробничих можливостей, що дійсно відповідає тій же класичній концепції Ф. Котлера.

Чітка ресурсна концепція, але при наявності того ж матеріального обмеження формування потенціалу спостерігається у Е.Б. Фігурнова в його праці «Потенциал предприятия социалистического общества», датованій тим же 1982 р. Він визначає економічний потенціал як «ресурси виробництва, кількісні та якісні їх параметри, що визначають максимальні можливості по виробництву матеріальних благ на кожний заданий момент» [11, с. 38].

Проблеми ефективності використання економічного потенціалу у 1984 р. досліджувалися радянським науковцем Д.К. Шевченко, який визначав економічний потенціал як весь набір виробничих ресурсів, з'єднаних між собою в процесі виробництва, таких, що мають певні потенційні

можливості у сфері виробництва матеріальних благ» [12, с. 17]. Такий підхід можемо розглядати як ресурсно-виробничий, оскільки він поєднує як залучені ресурси, так і вироблені блага. Позитивним моментом даного визначення можна вважати наявність факту потенційних можливостей поєднання та використання ресурсів у виробництві. В той же час дане визначення також має суттєвий недолік в зосередженні лише на матеріальних благах, вказуючи, що ніби створення нематеріальних благ економічного потенціалу не має.

Характеризуючи еволюцію поглядів на економічний, в тому числі виробничий, потенціал в 90-ті роки ХХ ст., можна відзначити їх більш змістовне трактування з більшою диференціацією наукових підходів. Майже класичний ресурсний підхід до трактування економічного (виробничого) потенціалу (в контексті їх ототожнення; прим. авт.) демонструє російський науковець Л.І. Абалкін. При цьому даним автором наголошується, що до складу такого потенціалу входять «всі ресурси, які, залучаючись до процесу виробництва, стають його факторами» [13, с. 214].

Виробничий підхід притаманний О.І. Самоукину, згідно з яким економічний потенціал варто розглядати у взаємозв'язку з виробничими відносинами, що «виникають між окремими працівниками, трудовими колективами, а також управлінським персоналом з приводу повного використання їхніх здібностей зі створення матеріальних благ і послуг» [14, с. 16]. Недоліком такого визначення вважаємо значну зосередженість вказаного автора в основному на трудових ресурсах та ефективності їх використання, в той час як інші види ресурсів залишаються поза увагою.

Позицію трактування економічного потенціалу з точки зору ресурсно-стратегічного підходу демонструють С.В. Хайниш, Ю.Л. Гітлік, Е.Н. Заяшников, визначаючи його як наявні в розпорядженні окремого господарюючого суб'єкта або держави засоби і ресурси, що можуть бути використані для досягнення певних цілей та вирішення конкретних задач [15]. Схожої думки дотримується В.С. Спін, характеризуючи економічний потенціал сукупністю природних умов і ресурсів, можливостей, запасів і цінностей, що можуть бути використані для досягнення суб'єктом господарювання поставлених цілей [16].

Англійський економіст Б. Райан у своїх поглядах дотримується стратегічного підходу, вважаючи економічний потенціал здатністю економічної системи (реальною або ймовірною) здійснити певне завдання [17].

Серед українських науковців, чії праці з економічного (підприємницького) потенціалу датуються 90-ми роками, заслуговує уваги визначення І.М. Репіної, яке вказує на сукупність ресурсів, навичок і можливостей персоналу щодо «виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування і розвитку підприємства» [18, с. 265].

Розквітом праць з питань сутності та оцінки економічного потенціалу можна вважати 2000-ні роки. В цей час існуючі підходи до трактування сутності вказаної категорії не просто наповнюються новим змістом, а спостерігається чітка тенденція до поєднання наукових підходів. Зо-

крема, можемо відзначити появу комплексного ресурсно-виробничо-стратегічного підходу, представниками якого вважаємо О.К. Добикіну, В.С. Рижикова, С.В. Кас'янюка, М.С. Коротько, Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов, які в праці [19] визначають потенціал підприємства як сукупність економічних ресурсів і виробничих можливостей фірми, що можуть бути використані для досягнення цілей фірми та її розвитку.

В той же час слід відмітити, що в 2000-ті роки все ще масово продовжується трактування економічного потенціалу саме на основі традиційного ресурсного підходу. Це праці таких науковців, як М.П. Войнаренко, О.Г. Осауленко, Л.В. Скоробагата, О.В. Шевчук [20, с. 19], М.І. Лагун [21, с. 80], А.Е. Воронкова [22], О. Живолуга [23, с. 45], Н.С. Краснокутська [24], Н.О. Крихівська [25, с. 46], Р.О. Костирко [26, с. 143], І.П. Отенко, Л.М. Малярець [27].

Суто виробничий погляд на економічний потенціал мають В.Я. Чевганова та Ю.В. Карпенко, трактуючи його як можливість підприємства використовувати виробничий потенціал для випуску продукції в умовах макро- та мікросередовища [28, с. 10]. Таке ототожнення економічного потенціалу тільки з виробничим, як уже зазначалося нами вище, є неприпустимим та істотно звужує сутнісне наповнення вказаної категорії.

Стратегічний підхід до визначення економічного потенціалу в найбільш узагальненому його розумінні має Н.Я. Шкроміда, характеризуючи його як міру реалізації підприємством розробленої стратегії або досягнення ним поставленої мети [29, с. 385]. На нашу думку, в такому визначенні зовсім немає класичного розуміння потенціалу, як сили або можливостей, а також зовсім відсутні засоби реалізації таких можливостей (ресурси, засоби, цінності тощо).

Більш повне визначення економічного потенціалу з використанням стратегічного підходу простежується у Р.Б. Матковського, який характеризує його як систему відносин економічної власності у взаємодії з розвитком продуктивних сил, що виступають основним джерелом розвитку економічної системи, її можливостей [30, с. 9].

Приблизниками ресурсно-виробничого підходу до трактування економічного потенціалу в 2000-ті роки вважаємо О.В. Лепьохіну [31, с. 129], Є.В. Лапіна [32, с. 28], В.П. Савчука [33, с. 51], О.Ф. Балацького [34, с. 140], Ф.І. Євдокимова [35, с. 56]. Схожість трактування економічного потенціалу вказаними авторами полягає у важливості поєднання економічних ресурсів у процесі виробництва продукції, у здатності виробляти певний (максимально можливий) обсяг продукції за оптимального поєднання та використання заданих ресурсів.

Концепція трактування економічного потенціалу на основі використання ресурсів підприємства для досягнення стратегічних цілей його розвитку без акценту на виробничі потужності може вважатися ресурсно-стратегічним підходом, дотримання якого знаходимо у працях Р.В. Марушкова [36, с. 7], О.І. Олексюка [37, с. 7], А.Л. Сабадирьової [38, с. 35], К.М. Нужного, О.Ю. Бобкової [39, с. 727].

В той же час в економічній науці присутня точка зору, що потенціал підприємства являє собою систему взаємопов'язаних елементів (не сказано, що ресурсів: прим. авт.) з визначеними

функціями для забезпечення виробництва продукції і досягнення на цій основі стратегічних цілей підприємства (Г.С. Одінцова, Г.А. Селезньова) [40, с. 74]. Таке визначення потенціалу може розглядатися як виробничо-стратегічний підхід.

Ряд вчених в 2000-ті роки продовжили розвивати концепцію комплексного ресурсно-виробничо-стратегічного підходу, вказуючи на важливість не тільки оптимального поєднання ресурсів та максимально можливого виробництва продукції з цих ресурсів, але і на доцільності такого поєднання і використання ресурсів для цілей стратегічного розвитку.

Крім наведених вище базових концепцій трактування економічного потенціалу (ресурсна, виробнича, стратегічна) та їх поєднання між собою, в економічній літературі присутній ряд підходів більш вузького напрямку (процесний, структурний, ситуаційний, ціннісний, трендовий тощо). Але, на нашу думку, вони є вузькими та односторонніми за змістом, в той час як нами вище доведено важливість комплексного та змістовного підходу. Тому не вважаємо за потрібне зупинятися на їх розгляді.

Виходячи з проведеного критичного аналізу, вважаємо, що однією з основоположних концепцій трактування економічного потенціалу підприємства є класична концепція, за якої потенціал ототожнюється з його виробничою потужністю та наявними для цього ресурсами. При цьому вона має бути підкріплена стратегічною концепцією.

Але не слід забувати, що для ринкових умов господарювання класичний погляд на економічний потенціал є недоцільним, оскільки в умовах ринку продукція має вироблятися лише тоді, коли є впевненість в її реалізації. Адже, навіть використання всієї виробничої потужності на виробництво великої кількості продукції, яка потім не буде реалізована, не може свідчити про високий потенціал підприємства, а навпаки, свід-

читиме про неефективність його функціонування в ринкових умовах та неможливість отримання підприємством прибутку.

Отже, сучасне трактування економічного потенціалу підприємства має двоїстий характер. З одного боку, такий потенціал уособлює в собі внутрішні потенційні можливості самого підприємства по виробництву товарів (робіт, послуг), а з іншого – потенційні зовнішні (ринкові) можливості по реалізації таких товарів (робіт, послуг) своїм споживачам та отримання доходу. При цьому формулювання авторського визначення економічного потенціалу підприємства вбачається можливим лише після більш детального дослідження природи саме ринкової складової потенціалу.

Висновки і пропозиції. Таким чином, поняття економічного потенціалу в сучасних економічних умовах стає важливою економічною категорією, якій приділяють увагу широке коло науковців з використанням різноманітних підходів. Проте таке розмаїття визначень, особливо з позиції дотримання одного-двох концептуальних напрямків практично не дозволяє сьогодні сформулювати уявлення про потенціал як комплексну категорію з використанням більш широкого кола підходів. При цьому не слід також забувати про базовий зміст даного поняття, виходячи з його латинського походження.

Складові, що лежать в основі формування сутності економічного потенціалу підприємства, пропонуємо узагальнити у дві взаємопов'язані між собою групи: внутрішню (ресурсно-виробничу) та зовнішню (ринкову). До першої групи мають входити ті складові, що становлять потенційні можливості підприємства виробляти продукцію, а до другої – реалізовувати вироблену продукцію на ринку. Детальний зміст складових економічного потенціалу в межах кожної з названих двох груп є перспективою подальших досліджень в цьому напрямку.

Список літератури:

1. Струмилин С. Г. К вопросу об изменении народного благосостояния // Вопросы статистики. – 1954. – № 5. – С. 12–28.
2. Анчишкин А. И. Прогнозирование роста социалистической экономики. – М.: Экономика. – 1973. – 294 с.
3. Большая Советская Энциклопедия / Под ред. Б. А. Введенского. – М.: Сов. энциклопедия, 1975. – Т. 34. – 656 с.
4. Украинский Советский Энциклопедический Словарь: В 3-х т. Т. 2 / Редкол.: А. В. Кудрицкий (ответ. ред.) и др. – К.: Глав. ред. УСЭ, 1998. – 768 с.
5. Словарь иностранных слов / Под ред. О. С. Мельничука. – К.: Гл. ред. УСЭ АН УССР, 1975. – 777 с.
6. Донец Ю. Ю. Эффективность использования производственного потенциала. – К.: Знание, 1978. – 123 с.
7. Черников Д. А. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты / Д. А. Черников // Экономические науки. – 1981. – № 10. – С. 88-96.
8. Свободин В. Н. Производственный потенциал сельскохозяйственного предприятия и оценка эффективности его использования / В. Н. Свободин // Вестник статистики. – 1984. – № 10. – С. 5-11.
9. Производственно-экономический потенциал и деловая активность субъектов предпринимательской деятельности: монография / А. Н. Асаул, М. П. Войнаренко, С. Я. Князев, Т. Г. Рзаева [та ін.]; за ред. А. Н. Асаула. – СПб.: АНО ИПЭВ, 2011. – 321 с.
10. Экономический потенциал развитого социализма / под ред. Мочалова Б. М. – М., 1982. – 175 с.
11. Фигурнов Э. Потенциал предприятия социалистического общества // Политическое самообразование. – 1982. – № 1. – С. 35-39.
12. Шевченко Д. К. Проблемы эффективности использования экономического потенциала. – Владивосток: Изд-во Дальневосточного ун-та, 1984. – 235 с.
13. Экономическая энциклопедия / Науч. – ред. совет изд-ва «Экономика»; Ин-т экон. РАН; Гл. ред. Л. И. Абалкин. – М.: ОАО «Издательство «Экономика», 1999. – 1055 с.
14. Самоукин А. И. Потенциал нематериального производства / А. И. Самоукин. – М.: Знание; 1991. – 310 с.
15. Хайниш С. В., Гиттик Ю. Л., Заяшников Е. Н. Механизм активного развития предприятия. – М.: МНИИПУ, 1990. – 71 с.
16. Спиринов В. С. Анализ экономического потенциала предприятия / В. С. Спиринов. – М.: Финансы и статистика. – 1994. – 168 с.
17. Райан Б. Стратегический учет для руководителя / Б. Райан; пер с англ. под ред. В. А. Микрюкова. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 616 с.

18. Репіна І. М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління / І. М. Репіна // Вісник Української академії державного управління при президенті України. – 1998. – № 2. – С. 262-271.
19. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник / Добикіна О. К., Рижигов В. С., Касьянюк С. В., Кокотько М. Є., Костенко Т. Д., Герасимов А. А. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.
20. Економічний потенціал підприємства: обліково-статистичний та інформаційно-технологічний контекст: монографія / М. П. Войнаренко, О. Г. Осауленко, Л. В. Скоробагата [та ін.]; за ред. О. Г. Осауленка. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2010. – 223 с.
21. Лагун М. І. Економічний потенціал як основа розвитку бізнесу // М. І. Лагун / Формування ринкових відносин в Україні [Текст]: Збірник наукових праць; Внесений ВАК до Переліку наукових фахових видань України у галузі «Економіка»; Мова видання: українська / Засновник: Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економіки України. – 2008. – № 5. – С. 77-82.
22. Воронкова А. Э. Стратегическое управление конкурентоспособным потенциалом предприятия: диагностика и организация. – 2-е изд., стереотипное. – Луганск: Из-во Восточноукраинского национального университета имени Владимира Даля, 2004. – 320 с.
23. Живолуга О. Сутність, необхідність та особливості управління економічним потенціалом підприємства / О. Живолуга // Торгівля і ринок України. Вип. 10. Т. 2: Тематичний збірник наукових праць з проблем торгівлі і громадського харчування / відповід. ред. І. В. Сорока. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2000. – С. 44-49.
24. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
25. Крихівська Н. О. Підходи до визначення поняття «економічний потенціал підприємства» / Н. О. Крихівська // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2013. – Вип. 21. – С. 44-47.
26. Костирко Р. О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта / Р. О. Костирко // Вісник Нац. університету «Львівська Політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – № 578. – С. 141-145.
27. Отенко И. П. Механизм управления потенциалом предприятия: научное издание / И. П. Отенко, Л. М. Маларец. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2003. – 220 с.
28. Чевганова В. Я. До питання визначення економічної категорії «потенціал підприємства» / В. Я. Чевганова, Ю. В. Карпенко // Регіональні перспективи. – 2000. – № 2-3. – С. 9-10.
29. Шкроміда Н. Я. Комплексна оцінка економічного потенціалу суб'єктів господарювання / Н. Я. Шкроміда // Економічний аналіз: Зб. наук праць. – Тернопіль: Економічна думка. Тернопіль: ТНУ, 2011 – Вип. 9, ч. 1. – С. 383-386.
30. Матковський Р. Б. Економічний потенціал України та шляхи його ефективного використання: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.01.01 / Р. Б. Матковський. – К., 2003. – 20 с.
31. Лепьохіна О. В. Фінансова та економічна взаємозалежність потенціалу підприємства / О. В. Лепьохіна // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 127-136.
32. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: монография / Е. В. Лапин. – Сумы: ИТД «Университетская книга», – 2002. – 310 с.
33. Савчук В. П. Диагностика предприятия: поддержка управленческих решений. – М.: ЮНИТИ, 2004. – 232 с.
34. Балацкий О. Ф. Экономический потенциал административных и производственных систем: Монография. – Сумы: Университетская книга, 2006. – 972 с.
35. Євдокимов Ф. І. Дослідження категорії «економічний потенціал» промислового підприємства / Ф. І. Євдокимов, О. В. Мізіна // Наукові праці ДонНТУ. Серія: Економічна. – Вип. 75. – 2004. – С. 54-59.
36. Марушков Р. В. Оценка использования экономического потенциала предприятия (на примере предприятий печатной отрасли): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.05 / Р. В. Марушков; Московский государственный университет печати. – М. – 2000. – 23 с.
37. Олексюк О. І. Управління потенціалом акціонерних товариств (на матеріалах підприємств цементної промисловості України): автореф. дис. на здобуття наукового ступеня. – К., 2001. – 22 с.
38. Сабадирьова А. Л. Теоретичні основи організації потенціалу підприємства / А. Л. Сабадирьова // Економіст. – 2010. – № 1. – С. 34-35.
39. Нужный К. М., Бобкова О. Ю. Сутнісна характеристика економічного потенціалу підприємства // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська наука XXI століття – 2007», 16-31 мая 2007 р. Т. 3. – Днепропетровск: Наука и образование, 2007. – С. 727.
40. Одинцова Г. С., Селезнева Г. А. Некоторые аспекты структуризации потенциала предприятия // Економіка розвитку. – 2005. – № 2. – С. 74-75.

Нусинов В.Я., Шура Н.А.

Криворожский национальный университет

ЕВОЛЮЦИЯ НАУЧНЫХ ВЗГЛЯДОВ НА ТРАКТОВАНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

Исследована эволюция научных взглядов на трактование экономического потенциала предприятия. Доказано, что нет единственного подхода в формулировке экономического потенциала предприятия. Обосновано 8 научных подходов к трактованию экономического потенциала: классический, производственный, ресурсный, стратегический, ресурсно-производственный, ресурсно-стратегический, производственно-стратегический и ресурсно-производственно-стратегический. Сформировано две составляющие экономического потенциала, которые могут служить основой для формулировки его определения: ресурсно-производственная и рыночная. Обосновано целесообразность более глубокого исследования рыночной составляющей экономического потенциала.

Ключевые слова: экономический потенциал, ресурсы, производство, стратегия, рынок, производственная мощьность.

Nusinov V.Ja., Shura N.A.

Krivorozhskiy National University

EVOLUTION OF SCIENTIFIC VIEWS ON THE INTERPRETATION OF THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Summary

The evolution of scientific looks is investigational on interpretation of economic potential of enterprise. It is well-proven that the unique approach is not in formulation of economic potential of enterprise. 8 scientific fittings are grounded for interpretation of economic potential: classic, production, resource, strategic, resource-production, resource-strategic, production-strategic and resource-production-strategic. It is formed two constituents of economic potential, which can serve as basis for formulation of his determination: resource-production and market. Expedience of more deep research of market constituent of economic potential is grounded.

Keywords: economic potential, resources, production, strategy, market, production capacity.